

Monografie/Monograph

Ochrana člověka a společnosti – vývoj vzdělávání v bezpečnostních tématech

Štěpán Kavan

University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Health and Social Sciences,
Institute of Radiology, Toxicology and Civil Protection, České Budějovice, Czech Republic

Souhrn

Cílem publikace je charakterizovat jednotlivé vývojové části vzdělávání v oblastech branné výchovy, civilní obrany a civilní ochrany na historickém území České republiky v kontextu dobových souvislostí a okolností. Práce si klade za cíl vysvětlit a z pohledu historického zkoumat brannou výchovu a vzdělávání v oblasti bezpečnosti, okolnosti a podmínky jejího vzniku, význam a charakteristiku konkrétních opatření v oblasti přípravy mládeže a dospělých v jednotlivých historických etapách a obsah vzdělávání v oblasti bezpečnosti až do současnosti.

Dějiny vzdělávání v oblasti bezpečnosti jsou zkoumány s cílem popsat zkušenost a ukázat, jaká část populace v jednotlivých etapách vývoje společnosti byla touto výchovou formována. Dále je reflektována formulace cílů, úkolů – obsahů a prostředků výchovy v oblasti bezpečnosti s cílem poukázat na specifické zvláštnosti v různých dobových a společenských etapách. Zvláštní pozornost je věnována charakteristice současného přístupu k oblasti vzdělávání bezpečnostních témat od základních po vysoké školy v České republice a v dalších vybraných státech. Specifickou částí práce je zkoumání pomocí vlastního šetření současného přístupu ke vzdělávání v oblasti bezpečnostních témat na vysokých školách v České republice připravujících budoucí učitele.

V rámci historické studie jsou zkoumány jedinci, instituce, komunity a aktivity s cílem přesně a nestranně rekonstruovat minulost výchovy a vzdělávání v oblastech branné přípravy, civilní obrany a ochrany. Následným krokem je interpretace historické studie a vliv na současnost. Výsledkem je vícestranný souhrn mapující vývoj stavu a struktury branné výchovy a výchovy v oblasti civilní ochrany od historie po současnost.

Text reflektuje a prezentuje vlastní obsahové vymezení bezpečnostního vzdělávání, teoretická východiska a další směřování v ochraně člověka a společnosti. Pro oblast výuky bezpečnostních témat s vymezeným obsahem ochrany člověka za mimořádných událostí – požární ochrana, ochrana obyvatelstva, první pomoc a ochrana zdraví, prevence kriminality, bezpečnost dopravy a příprava obyvatelstva k obraně státu – je zaveden a užíván výraz „Ochrana člověka a společnosti“. Je dokladována kazuistika – návržení, realizace, evaluace a následné doplnění návrhu struktury výuky bezpečnostních témat na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Klíčová slova: branná výchova; civilní obrana; dopravní bezpečnost; ochrana člověka a společnosti; ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí; ochrana obyvatelstva; požární ochrana; první pomoc; příprava obyvatelstva k obraně státu; rámcový vzdělávací program; výchova; vzdělávání

Summary

The goal of this publication is to characterize individual developmental parts of education regarding military education, civil defense and civil protection on the historic territories of the Czech Republic. The goal is to explain and study military education regarding the safety, circumstances and conditions of its establishment, the significance and characteristics of specific measures regarding the preparedness of youth and adults in individual historical periods, and the content of safety education up to the present.

The history of the education in safety has been studied to describe experience and show it to the population that was formed by such education in individual social developmental periods. This study also reflects the formation of goals, tasks, contents and means of education in relation to safety. The goal is to point out specific peculiarities in different historical and social periods. We pay particular attention to the characteristics of the contemporary approach to education regarding safety issues from primary schools to universities in the Czech Republic and other selected countries. A specific part of this paper is using our study of contemporary approaches to educate university students in safety issues at Czech universities – who are preparing future teachers.

In this historical study, we study individuals, institutions, communities and activities to exactly and impartially re-enact the past education in military preparedness, civil defense and protection. The next step is the interpretation of the historical study and the effect on the present. The result is a panel summary that maps the development of the condition and structure of military education regarding civil protection in history up to the present.

* **Author for correspondence:** Štěpán Kavan, University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Health and Social Sciences, Institute of Radiology, Toxicology and Civil Protection, J. Boreckého 1167/27, 370 11 České Budějovice, Czech Republic; e-mail: stepan.kavan@email.cz; <http://doi.org/10.32725/zsf.2020.74227530>

Submitted: 2019-11-04 • Accepted: 2020-03-17 • Prepublished online: 2020-05-31

ISBN 978-80-7422-753-0

© 2020 The Author. Published by NLN, s. r. o., Prague, 1st edition.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license.

This paper reflects and presents our definition of safety education, theoretical bases and other headings regarding the protection of man and society. The used expression for teaching safety issues regarding the protection of man in emergencies (fire protection, the protection of the population, first aid and health protection, crime prevention, transportation safety and the preparedness of the population in state protection) is "The protection of man and society". The Faculty of Education of the University of South Bohemia documents a case report – suggestions, realizations, evaluations and amendments of structural design of teaching safety issues.

Keywords: Civil defense; Education; Fire protection; First aid; Framework education programme; Military education; Population protection; Preparedness of the population for state protection; Protection of man and society; Protection of man in relation to common risks and emergencies; Transportation safety

References

1. Akademia Pomorska w Słupsku. Instytut Bezpieczeństwa Narodowego (© 2019). [online] [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: [www: https://bn.apsl.edu.pl/plan.html](http://www.bn.apsl.edu.pl/plan.html) (polsky)
2. Aristotelés (2009). Politika. 3 vydání. Praha: Rezek.
3. Bartoň, J., Sýkora, J., Mejsnar, K., Krauman, V., Miler, M. (1968). 1. ročník. Branná příprava. 4. vydání. Praha: Naše vojsko.
4. Běhounek, F. (1966). Trosečníci polárního moře. 4. vydání. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy.
5. Berka, E. (1937). Škola a rodina ve výchově k brannosti. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 2(14): sešit 5. Praha: Státní nakladatelství.
6. BESIP (1972). Naukové a výchovné cíle dopravní výchovy na mateřské škole a ZŠ. BESIP, Praha, 1972, č. j. 3978/72 – převzato z Krátký, L. Branná výchova II. Pedagogická fakulta v Č. Budějovicích. České Budějovice, 1989. ISBN 80-7040-003-X.
7. BESIP (2006). Tematický plán dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol. [online] [cit. 2019-07-05]. Dostupné z: <https://www.ibesip.cz/Besip/media/Besip/data/web/soubory/dopravni-vychova/hriste/Tematicky-plan.pdf>
8. BESIP (© 2019a). Dětská dopravní hřiště. [online] [cit. 2019-07-05]. Dostupné z: <https://www.ibesip.cz/Tematicke-stranky/Dopravni-vychova-deti/Detska-dopravni-hriste>
9. BESIP (© 2019b). Historie BESIP. [online] [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.ibesip.cz/O-Besip/Historie-BESIP>
10. BESIP (© 2019c). Kdo jsme. [online] [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://www.ibesip.cz/O-Besip/BESIP-o-nas>
11. Beuve-Mery, H. (1937). Výchova mládeže v ČSR. Naše doba – Revue pro vědu, umění a život sociální 44(4): 223–229.
12. Blažková, K., Buček, D., Dittrich, D., Dittrichová, Z., Hrubá, A., Kolečák, I., a kol. (2015). Ochrana obyvatelstva a krizové řízení. Praha: MV-GŘ HZS ČR.
13. Bondarenko, G. I., a kol. (2012). Učební program Základy bezpečnosti společnosti. II.–IX. třída. Minsk, Běloruská republika: Ministerstvo vzdělávání Běloruské republiky. [online] [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: https://adu.by/wp-content/uploads/2014/umodos/ypyp/obj_2-9_2012.pdf (bělorusky)
14. Bradáč, K. (1936). Brannost ve školní tělovýchovné praxi. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 1(8): sešit 1. Praha: Státní nakladatelství.
15. Branné oddíly ČR (© 2016). Branné oddíly ČR – organizace. [online] [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <http://www.jsmepripraveni.cz/organizace/>
16. Branné oddíly ČR (2019). Organizace. Krhov, Česká republika. [online] [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <http://www.jsmepripraveni.cz/organizace/>
17. Brym, J. (1935a). Obrana a ochrana proti leteckým útokům v branné výchově našich škol. Obrana obyvatelstva, Ústřední orgán pro obranu a ochranu obyvatelstva proti leteckým útokům, ročník 1. Praha: VOK.
18. Brym, J. (1935b). Zabezpečení školské mládeže za války. Obrana obyvatelstva, Ústřední orgán pro obranu a ochranu obyvatelstva proti leteckým útokům, ročník 1. Praha: VOK.
19. Brym, J. (1937a). Branná výchova a civilní protiletecká ochrana na národních školách. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 2(14): sešit 2.
20. Brym, J. (1937b). Brannost a výchova k ní. Její ideologie, soustava a cíle. In: Duše našeho vojáka a brannost národa. Soubor přednášek pořádaných odborem pro brannou psychologii Vojenského ústavu vědeckého v roce 1936–1937. Praha: Vojenský ústav vědecký.
21. Brym, J. (1938). Spolupráce s rodinou v branné výchově. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 3(15): sešit 2.
22. Centrum dopravního výzkumu (2017). Vzdělávání v oblasti dopravní výchovy. [online] [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.czrso.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-dopravi-vychovy/?id=1697>
23. Centrum pro bezpečný stát, z. s. (© 2018). [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <https://www.ochranaobyvatel.cz/kontakt/>
24. Cikhartová, Z. (2018). Řešení bezpečnostních opatření. Časopis 112 – Odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva 17(11). [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xviii-cislo-11-2018.aspx?q=Y2hudW09MTM%3d>
25. Čapák, I. (1983). Teorie branné výchovy I. Strukturální problémy obecné teorie branné výchovy. Brno: Univerzita J. E. Purkyně.
26. Čapák, I., Pechánek, V. (1986). Branná výchova. Inovace témat Branná výchova na školách a Zájmová branná činnost pro učitelé směřy studia. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta.
27. Čapák, I., Švancer, M. (1986). Branná výchova II. Branný systém státu. Jednotný systém branné výchovy obyvatelstva ČSSR. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta.
28. Čapek, J. B. (1938a). K úloze studentstva a mladých intelektuálů v boji o mír a mezinárodní spolupráci. Naše doba – Revue pro vědu, umění a život sociální 45(1): 29–36.
29. Čapek, J. B. (1938b). Zápas o svobodu v zrcadle československé literatury. Praha: Státní nakladatelství.
30. Čapek, V., a kol. (1985). Didaktika dějepisu I. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
31. Časopis pro občanskou nauku a výchovu. Ročník I. (XIII.), sešit 1. Státní nakladatelství. Praha, 1936.
32. Česká obec sokolská (1990). Stanovy České obce sokolské přijaté 1. sjezdem Československé obce sokolské a schválené 21. 2. 1990, č. j. OV-154/P90, ve znění změn a doplňků vzatých Ministerstvem vnitra ČR na vědomí. [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/priloha/10055/stanovy-cos-schvalene-11-sjezdem-cos.pdf>

-
33. Česká obec sokolská (© 2015a). Akce vzdělavatelského odboru. [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/obsah/5411/akce-vzdelavatelskeho-odboru>
 34. Česká obec sokolská (© 2015b). Poslání České obce sokolské. [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/obsah/5458/poslani-ceske-obce-sokolske>
 35. Česká školní inspekce (2016). Tematická zpráva. Vzdělávání v bezpečnostních tématech. [online] [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%C3%A9%20zpr%C3%A1vy/2016_TZ_vzdelavani_v_bezpecnostnich_tematech.pdf
 36. Česká školní inspekce ocenila práci Hasičského záchranného sboru ČR na poli vzdělávání (2019). MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Praha. [online] [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ceska-skolni-inspekce-ocenila-praci-hasickeho-zachranneho-sboru-cr-na-poli-vzdelavani.aspx>
 37. Český červený kříž (© 2019a). Kdo jsme. [online] [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.cervenyrkiz.eu/cz/kdojsme.aspx>
 38. Český červený kříž (© 2019b). Publikace ČČK. [online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.cervenyrkiz.eu/cz/edice.aspx>
 39. Český červený kříž (© 2019c). Šíření mezinárodního humanitárního práva. [online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.cervenyrkiz.eu/cz/mhp.aspx>
 40. Český červený kříž (© 2019d). Výuka první pomoci dětí a mládeže. [online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.cervenyrkiz.eu/cz/ppdeti.aspx>
 41. Dekret prezidenta republiky Edvarda Beneše č. 125/1945 Sb., o zřízení Svazu brannosti, ze dne 27. října 1945. In: Sbírka zákonů a nařízení státu Československého, částka 53.
 42. Dekret prezidenta republiky Edvarda Beneše č. 132/1945 Sb., o vzdělání učitelstva, ze dne 27. října 1945. In: Sbírka zákonů a nařízení státu Československého, částka 55.
 43. Dolejší, R. (1937). Plán CPO na naší venkovské škole. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 2(14): sešit 5.
 44. Dolenský, J. (1929). Branná výchova školní mládeže. I. díl (předmluva). České Budějovice: Společenská knihtiskárna v Č. Budějovicích.
 45. Dolenský, J. (1934). Branná výchova a škola. Praha: Státní nakladatelství.
 46. Dolenský, J. (1935a). K výchově pro stát. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 12: sešit 3.
 47. Dolenský, J. (1935b). Výchova pro stát. Samosprávou k brannosti. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 12: sešit 6.
 48. Dolenský, J. (1936a). Branný dějepis pro školní a národní potřebu. Třebochovice: Nakladatel školských příruček Antonín Dědourek.
 49. Dolenský, J. (1936b). Příklad pochodového cvičení s chlapci 13–15letými. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 1(13): sešit 1.
 50. Dolenský, J. (1937). Příručka branné výchovy pro učitelstvo národních škol. Praha: Státní nakladatelství v Praze.
 51. Dolenský, J. (1938). Poměr občanské a branné výchovy. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 3(15): sešit 1. Státní nakladatelství. Praha, 1938.
 52. Dušek, J., a kol. (2018). Management rozvoje regionů ve středoevropské perspektivě. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
 53. Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (2009a). Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z dnia 12. 3. 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli. Pozycja 400. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20090500400/O/D20090400.pdf> (polsky)
 54. Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (2009b). Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26. 8. 2009 r. w sprawie przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy i zmiany niektórych praw. Pozycja 1132. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091391132/O/D20091132.pdf>
 55. Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (2017a). Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z dnia 14. 2. 2017 r., w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólného dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólného dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólného dla szkoły specjalnej przysposobijającej do pracy oraz kształcenia ogólného dla szkoły policealnej. Pozycja 356. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/356/1> (polsky)
 56. Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (2017b). Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z dnia 1. 8. 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli i změna některých práv. Pozycja 1575. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001575/O/D20171575.pdf> (polsky)
 57. Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (2017c). Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z dnia 28. 3. 2017 r. w sprawie ramowych planův nauczania dla publicznych szkół i změna některých práv. Pozycja 703. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000703/O/D20170703.pdf>
 58. Edu-Med (© 2019). Kurs pierwszej pomocy dla nauczycieli i wychowawcůw oraz pracowników placówki. EDU-MED kursy i szkolenia pierwszej pomoci. [online] [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <http://edu-med.org/kurs-pierwszej-pomocy-dla-nauczycieli>
 59. Erneker, J., Porada, V. (2004). Problémy transferu vědeckých poznatků v prostředí policejní organizace. Praha: Policejní akademie ČR.
 60. Eurydice, Fundacja rozwoju systemu edukacji (2018). Krótka informacja o polskim systemie edukacji 2017/18. [online] [cit. 2018-10-11]. Dostupné z: https://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2017/10/System-edukacji-w-Polsce_2017_2018_PL.pdf
 61. FF UMB (© 2016). Pokyny k teoretickým a praktickým výstupům studentův na předmět Kurz ochrany života a zdraví. [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.ff.umb.sk/jmichal/oznamy-pre-studentov/kurz-ochrany-zivota-a-zdravia-ex.html>
 62. Fine, L. G. (2009). The SWOT Analysis: Using your Strength to overcome Weaknesses, Using Opportunities to overcome Threats. North Charleston SC: Createspace Independent Publishing Platform.
 63. Gemeinsam.Sicher.Feuerwehr (© 2019). Die Initiative. Oberösterreichischer Landes-Feuerwehrverband (Státní hasičský spolek Horního Rakouska). [online] [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.gemeinsam-sicher-feuerwehr.at/die-initiative/> (německy)
 64. Gerhát, I., a kol. (2018). Příprava obyvatelstva k obraně státu. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Vojenský historický ústav Praha.
 65. GŘ HZS ČR (2010). Standardy psychosociální krizové pomoci a spolupráce zaměřené na průběh a výsledky. Praha: GŘ HZS ČR.
 66. Hala, K. (1936). Vůdcovství mládeže při branné výchově. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 1(13): sešit 8.
 67. Hasiči pro školy (2018). Komplexní podpora HZS ČR pro výuku Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na 2. stupni základních škol. HZS Zlínského a Ústeckého kraje. [online] [cit. 2018-08-28]. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/uvod>
 68. Hasiči pro školy (© 2019). O projektu. [online] [cit. 2018-08-28]. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/uvod>
 69. Hasík CZ (© 2019). Preventivněvýchovná činnost v oblasti PO a OOB. Úvod. [online] [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/index.html>

-
70. Havlas, M. (2009). Mladý záchranář – dokaž, že umíš. Časopis 112 – Odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva 10: 25. [online] [cit. 2018-08-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/informacni-servis-casopis-112-2009-casopis-112-rok-2009-pdf.aspx>
71. Hlaváčová, M. (2009). Vývoj veřejné správy v protektorátu Čechy a Morava. Diplomová práce. Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. Praha. Vedoucí práce Vladimír Čechák.
72. Horák, J. (1924). Po pochodovém cvičení. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 1: sešit 9.
73. Hrabinec, J. (1984). Teorie branné výchovy. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
74. Hrabinec, J. T. (1989). Teorie branné výchovy. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
75. HZS ČR (© 2007). Společné minimum pro potřeby vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti. [online] [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/spolecne-minimum-1-pdf.aspx>
76. HZS ČR (© 2019a). Kurz Příprava škol a školských zařízení na mimořádné události. Kurzy pro učitele a vedení školy. [online] [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
77. HZS ČR (© 2019b). Kurzy pro učitele. [online] [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele.aspx>
78. HZS ČR (© 2019c). Podíl HZS ČR při výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí na základních, středních a vyšších odborných školách. [online] [cit. 2018-08-14]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
79. HZS ČR (© 2019d). Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR. Historie a současnost. [online] [cit. 2018-08-14]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
80. HZS ČR (© 2019e). Preventivně-výchovná činnost. [online] [cit. 2018-09-14]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hzs-jihoceskeho-kraje-menu-ochrana-obyvatelstva-preventivne-vychovna-cinnost.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
81. HZS ČR (© 2019f). Česká školní inspekce ocení práci Hasičského záchranného sboru ČR na poli vzdělávání. [online] [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ceska-skolni-inspekce-ocenila-praci-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr-na-poli-vzdelavani.aspx>
82. Instrukčně metodický dopis Ministerstva školství Běloruské republiky (2018). O organizaci školního roku 2018/2019 při výuce školních předmětů a provedení fakultativních činností vzdělávacích programů středního vzdělávání, ze dne 13. 7. 2018, příloha 22. Minsk, Běloruská republika (bělorusky).
83. Jaroš, L., Krömer, A., Maléřová, L., Pokorný, J. (2017). Posuzování rizik. Ostrava: SPBI.
84. Jednotný systém branné výchovy obyvatelstva ČSSR. Úřad předsednictví vlády. Praha, 1972. Převzato z REITMAYER, L., 1985.
85. Jensen, N., Rice, A., Soland, J. (2018). The influence of rapidly guessed item responses on teacher value-added estimates: implications for policy and practice. Educ Eval Policy Anal 40(2): 267–284. DOI: 10.3102/0162373718759600.
86. Jirkovský, R. (1937a). K provádění branné výchovy na středních školách. Obrana obyvatelstva. Ústřední orgán pro obranu a ochranu obyvatelstva proti leteckým útokům, ročník 3. Praha: VOK.
87. Jirkovský, R. (1937b). Výcvik středoškolské mládeže a skautů pro hláskou, poplachovou, spojovací, zpravodajskou a pozorovací službu v CPO. Obrana obyvatelstva. Ústřední orgán pro obranu a ochranu obyvatelstva proti leteckým útokům, ročník 3. Praha: VOK.
88. JM školy (2018). Bezpečně ve školách s integrovaným záchranným systémem – pozvánka na konferenci pro pedagogy základních a středních škol. [online] [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: http://www.jmskoly.cz/organizace/odbor-skolstvi-jmk/oddeleni_prevence_a_volnocasovych_aktivit/bezpecne-ve-skolach-s-integrovanym-zachrannym-systemem-pozvanka-na-konferenci-pro-pedagogy-zakladnich-a-strednich-skol
89. Jukl, M., Majrichová, J. (2019). Století s Červeným křížem. 100 let Československého a Českého červeného kříže. Praha: Český červený kříž.
90. Julínek, S., a kol. (2004). Základy oborové didaktiky dějepisu. Brno: Masarykova univerzita.
91. Jůva, V. (2009). Historická pedagogika. In: Průcha, J. (Ed.). Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál.
92. Kádner, O. (1929). Vývoj a dnešní soustava školství. Praha: Šfmx, B. Janda.
93. Kalivoda, K., Stýblová, B., Valla, B. (1939a). 10 branných vycházek I., pro hochy i dívky 6–7leté. Praha: Nákladem česko-slovensko grafické Unie a. s.
94. Kalivoda, K., Stýblová, B., Valla, B. (1939b). 10 branných vycházek II., pro hochy i dívky 7–8 leté. Praha: Nákladem česko-slovensko grafické Unie a. s.
95. Kalivoda, K., Stýblová, B., Valla, B. (1939c). 10 branných vycházek III., pro hochy i dívky 8–9 leté. Praha: Nákladem česko-slovensko grafické Unie a. s.
96. Kalivoda, K., Stýblová, B., Valla, B. (1939d). 10 branných vycházek IV., pro hochy i dívky 9–10 leté. Praha: Nákladem česko-slovensko grafické Unie a. s.
97. Kalivoda, K., Stýblová, B., Valla, B. (1939e). 10 branných vycházek V., pro hochy i dívky 10–11leté. Praha: Nákladem česko-slovensko grafické Unie a. s.
98. Kavan, L. (1928). Vodňanským padlým vojinům. Náš domov 6(9). Vodňany: Okrašlovací spolek ve Vodňanech.
99. Kavan, Š. (2015). Зарубежное сотрудничество Чешской Республики в целях развития. In: Conferinta Jubiliara Technico-Stiintifica a Colaboratorilor, Doctoranzilor si Studentilor consacrata celei de-a 50-a Aniversari a U. T. M. 20.–21. octombrie, 2014. Chisinau: Uneversitatea Technica a Moldovei (rusky).
100. Kavan, Š. (2016). Vzdělávání v oblasti civilní ochrany na vysokých školách v Moldavské republice. Vzdělávání v oblasti bezpečnosti 8(2): 135–142.
101. Kavan, Š., Tomanová, K. (2019). Současné přístupy ve vzdělávání vybraných bezpečnostních témat v Polské republice. Vzdělávání v oblasti bezpečnosti 11(1): 71–78.
102. Kavan, Š., Brehovská, L., Olaru, E., Cerececa, M. (2015). Česká rozvojová spolupráce v oblasti bezpečnosti v Moldavské republice. Bezpečnostní prostředí a bezpečnostní politika 7(2): 5–10.
103. Kelíš, J., Szántó, J. (1978). Branná výchova a první pomoc. Praha: Ústav zdravotní výchovy Praha.
104. Kepřt, J. (1936). Výchova k brannosti v národních školách. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 1(13): sešit 1.
105. Kočí, J. (1980). Branná výchova. Učebnice pro střední zdravotnické školy. Praha: Avicenum.
106. Kočí, J. (1981). Branná výchova. Experimentální text pre stredné zdravotnícke školy. Liptovský Mikuláš: Osveta.
107. Kočí, K. (1935). Brannost v občanské nauce a výchově. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 12: sešit 10.
108. Koncepce civilní obrany České a Slovenské Federativní Republiky (1991). Praha: Federální ministerstvo obrany – civilní obrana ČSFR, číslo 53.

109. Kosáček, J. (2019). Příprava a vzdělávání žáků a pedagogů v oblasti bezpečnostních témat v Jihočeském kraji. Zdravotně sociální fakulta, JU v ČB, České Budějovice. Diplomová práce, vedoucí práce Štěpán Kavan.
110. Kotásek, J., a kol. (2001). Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Praha: Tauris.
111. Kováčová, L., Mesároš, M. (2016). Bezpečnostné vzdelávanie v súčasnom svete globalizácie. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažerství v Košicih.
112. Krajské vojenské velitelství České Budějovice (2019). Branná soutěž 2019. [online] [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <http://www.kvvcv.army.cz/branna-soutez-2019>
113. Krátký, L. (1989). Branná výchova II. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Č. Budějovicích.
114. Krofta, K. (1935). Výchova k státnosti. Výchova k brannosti, výchova politická, propaganda státu. Praha: Masarykův lidovýchovný ústav.
115. Krýsa, V. J. (1938). Obrana civilního obyvatelstva proti leteckým útokům. Praha: Československá grafická unie.
116. Kupec, V. (1987). Branná výchova I. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Č. Budějovicích.
117. Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wlkp (2011). Kwalifikacje nauczycieli edukacji dla bezpieczeństwa. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: http://ko-gorzow.edu.pl/kwalifikacje-nauczycieli-edukacji-dla-bezpieczestwa/#_ftn2 (polsky)
118. Kurz Příprava škol a školských zařízení na mimořádné události (2018). Kurzy pro učitele. MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Praha. [online] [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>. Cit. 19. 8. 2018
119. Kurzy pro učitele (2018). Výchova vzdělávání obyvatelstva. MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Praha. [online] [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele.aspx>
120. Lukáš, L., a kol. (2017). Teorie bezpečnosti I. Zlín: VerBum.
121. Lukjankovič, B. A., a kol. (1995). Програма підготовки студентів вищих навчальних закладів з дисципліни «безпека життєдіяльності» фахівців і магістрів з дисципліни „Цивільна оборона“ //Навчальне видання. укладачі та ін. – К. ІСДО, Частина II–V, 87 с (ukrajinsky).
122. Machník, F., Melichar, V. (1936). Brannost národa a střední škola. Praha: Novina Praha, svazek 2.
123. Machula, T. (2015). Existují ještě evropské hodnoty? Katolický týdeník – Perspektivy 26(5).
124. Maléřová L. (2013). Organizace a řízení bezpečnosti v obci, Obnova území postiženého mimořádnou událostí. In: Adamec, V. (Ed.). Metodický manuál pro přípravu specialistů ochrany obyvatelstva. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství.
125. Maléřová, L., Pokorný, J. (2017). Transport of Dangerous Substance in Territory. In: Proceedings of the 21st International Scientific Conference Transport Means 2017. Lithuania: Kaunas Univ Technology Press, str. 607–610.
126. Maňák, J., Švec, Š., Švec, V. (Ed.). (2005). Slovník pedagogické metodologie. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, Paido.
127. Marek, J., Novák, V., Čech, K. (1969). Branná výchova a příprava v kapitalistických zemích. Praha: Naše vojsko, nakladatelství a distribuce knih, n. p.
128. Martínek, B., Linhart, P. (2003). Ochrana člověka za mimořádných událostí. Příručka pro učitele základních a středních škol. Praha: MV-GR HZS ČR.
129. Masaryk, T. G. (1990). Ideály humanitní. Problém malého národa. Demokratism v politice. 2. vydání. Praha: Melantrich, svazek 1.
130. Matička, V., a kol. (1979). Branná výchova. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta.
131. Matula, A. (1937). Branná výchova mimo školu. Štěpnice: Svobodné učení selské.
132. Mejsnar, K., a kol. (1968). Branná příprava, 3. ročník. Praha: Naše vojsko.
133. Milič, B. (1935). K výchově pro stát. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 12: sešit 2.
134. Ministerstvo národní obrany (1936). Rukověť branné výchovy – Vyšší stupeň. Praha: Vědecký ústav vojenský.
135. Ministerstvo národní obrany (1937). Rukověť branné výchovy – Nižší stupeň. Praha: Vědecký ústav vojenský.
136. Ministerstvo národní obrany (1984). Programy přípravy štábů a jednotek CO objektů národního hospodářství a služeb civilní obrany. Praha: Ministerstvo národní obrany, CO-7-5/č.
137. Ministerstvo národní obrany (1985). Příprava občanů k civilní obraně, CO-1-3/č. Praha: Ministerstvo národní obrany.
138. Ministerstvo národní obrany (1986). Metodika přípravy požárních, technických, vyprošťovacích a zdravotnických jednotek nevojenské části Civilní obrany. Praha: Ministerstvo národní obrany, CO-51-8/č.
139. Ministerstvo národní obrany (1987). Civilní obrana. Návoslovná norma, NN 43 0101. Praha: Ministerstvo národní obrany.
140. Ministerstvo obrany (2013). Koncepce přípravy občanů k obraně státu. [online] [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/_koncepce-poipravy-obeanu-na-obranu---2013_.pdf
141. Ministerstvo pro mimořádné události Běloruské republiky (2014). Sborník metodických materiálů k provedení propagačních akcí. Část 2. Minsk, Běloruská republika: CAI (bělorusky).
142. Ministerstvo školství a národní osvěty (1932). Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 9. června 1932, č. 69.485-I-32, Normální učební osnovy osnovy pro školy měšťanské. In: Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník 14.
143. Ministerstvo školství a národní osvěty (1934). Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 1. února 1934, č. 141.026/33-II, O výchově k brannosti na středních školách a učitelských ústavech. In: Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník 16, s. 39.
144. Ministerstvo školství a národní osvěty (1935). Výnos Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 24. května 1935, č. 26.969/35-I, O výchově žactva národních škol k brannosti. In: Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník 17, sešit 6, s. 129–130.
145. Ministerstvo školství a národní osvěty (1938). Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 10. března 1938, č. 34.419-I, O osnovách branné výchovy na obecných (ľudových) a měšťanských školách a v jednoročních učebných kursech při měšťanských školách. In: Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník 20, sešit 3, s. 111–117.
146. Ministerstvo školství a vědy Ukrajiny (1995). Příkaz Ministra školství a vědy Ukrajiny a náčelníka štábu – zástupce vedoucího civilní obrany Ukrajiny č. 182/200/1995, o výuce disciplín Bezpečnost společnosti a Civilní obrana, ze dne 20. 6. 1995. [online] [cit. 2018-09-14]. Dostupné z: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0182281-95/sp:max100> (ukrajinsky)
147. Ministerstvo školství a vědy Ukrajiny (© 1998). Nařízení Ministerstva školství a vědy Ukrajiny č. 420/1998, o zlepšení vzdělávání v oblasti ochrany práce a bezpečné chování člověka ve vysokoškolských vzdělávacích institucích na Ukrajině z 2. 12. 1998.
148. Ministerstvo školství a vědy Ukrajiny (© 2019a). Pokyn Ministerstva školství a vědy Ukrajiny, Ministerstva pro mimořádné události a záležitosti ochrany obyvatelstva a Státního výboru Ukrajiny pro průmyslovou bezpečnost, ochranu práce a hornický dohled č. 969/922/216/2010, o následcích katastrofy v Černobylu, ze dne 21. 10. 2010, O organizaci a zlepšení školení o bezpečnosti práce, bezpečnosti života a civilní ochrany ve vyšších vzdělávacích institucích na Ukrajině. [online] [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: http://mon.gov.ua/newstmp/2010/22_11/969_922_216_%20211010.doc (ukrajinsky).

-
149. Ministerstvo školství a vědy Ukrajiny (© 2019b). Pokyn Ministerstva školství a vědy, mládeže a sportu Ukrajiny č. 572/2011, typové učební osnovy základních škol, ze dne 10. 06. 2011. [online] [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: [www: http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-cerednya/serednya/navchalni-plany/nmo-572.doc](http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-cerednya/serednya/navchalni-plany/nmo-572.doc)
150. Ministerstvo vnútra SR (© 2019a). Detská policajná akadémia. [online] [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?detska-policajna-akademia-BB>
151. Ministerstvo vnútra SR (© 2019b). Soutěž mladých záchranářů civilní ochrany. [online] [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?smzCO>
152. Morkes, F. (2002a). Kapitoly o školství, o ministerstvu a jeho představitelích (Období let 1848–2001). Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského.
153. Morkes, F. (2002b). Vysoké školy v poválečném Československu. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň.
154. Morkes, F. (2005). Československé školy v letech 2. světové války. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského.
155. MŠ a MK ČSR (1977). Směrnice ministerstva školství České socialistické republiky č. j. 16 761/77-25 ze dne 20. 6 1977, jimiž se stanoví zásady pro brannou výchovu na vysokých školách. In: Věstník MŠ a MK ČSR, sešit 6, částka 14.
156. MŠ a MK ČSR (1978). Směrnice ministerstva školství České socialistické republiky č. j. 34 620/77-25 ze dne 5. 1. 1978 o branném kursu na školách poskytujících střední a vyšší vzdělání, oznámené v částce 30/1977 Sb. In: Věstník MŠ a MK ČSR, sešit 1–2.
157. MŠ a MK ČSR (1984). Směrnice ministerstva školství České socialistické republiky č. j. 30 402/84-25 ze dne 12. 11. 1984, o branných cvičeních a branných kursech v základních a středních školách. In: Věstník MŠ a MK ČSR, sešit 12, částka 27.
158. MŠ a MK ČSSR (1970). Směrnice ministerstva školství České socialistické republiky č. j. 23 071/70-25 ze dne 27. 7. 1970, o branných cvičeních základních devítiletých škol a škol poskytujících střední a vyšší vzdělání. In: Věstník MŠ a MK ČSR, částka 27/1970 Sb., sešit 8.
159. MŠMT (1999). Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů, č. j. 34776/98-22 ze dne 4. května 1999. In: Věstník MŠMT, sešit 6.
160. MŠMT (2003). Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky k začlenění problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů. [online] [cit. 2018-10-07] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/pokyn-msmt-k-zacleneni-tematiky-ochrany-ctloveka-za-mimoradnych-udalosti-do-vzdelavacich-programu-a-dodatek-k-ucebnim-dokumentum-pro-zakladni-skoly-stredni-skoly-specialni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ochrana-ctloveka-za-mimoradnych-udalosti-1>
161. MŠMT (2014). Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020. Usnesení vlády ČR č. 538/2014 ze dne 9. července 2014. [online] [cit. 2019-2-25]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf
162. MŠMT (2017). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: MŠMT.
163. MŠMT (© 2019a). Národní koordinační centrum prevence úrazů, násilí a podpory bezpečnosti pro děti (NKCPU) – informace pro školy. [online] [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/narodni-koordinacni-centrum-prevence-urazu-nasili-a-podpory>
164. MŠMT (© 2019b). Ochrana obyvatelstva. [online] [cit. 2018-09-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/ochrana-obyvatelstva>
165. MŠMT (© 2019c). Přehled vysokých škol v ČR. [online] [cit. 2017-11-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>
166. MV ČR (2008). Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. [online] [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-2013_2020.pdf
167. MV ČR (2016). Terminologický slovník – krizové řízení a plánování obrany státu. [online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planovani-obrany-statu.aspx>
168. MV ČR – GR HZS ČR (2013). Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. [online] [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf
169. MV ČR – GR HZS ČR (2017). Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení. [online] [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:z5bM65RsR74J:https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-oobakr-pdf.aspx+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=firefox-b-d>
170. MZ ČR (2016). Národní akční plán prevence dětských úrazů. [online] [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/obsah/narodni-akcni-plan_1009_3.html
171. MZV ČR (© 2019). Zahraniční rozvojová spolupráce. [online] [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/pomoc>
172. Nařízení Ministerstva školství a vědy Ruské federace č. 1312/2004, o schválení základního učebního plánu a vzorových učebních osnov pro vzdělávací instituce Ruské federace provádějící všeobecné vzdělávací programy Ministerstva školství Ruské federace, ze dne 9. března 2004 (rusky).
173. Nařízení Ministerstva školství a vědy Ruské federace č. 1505/2014, o schválení federálního státního vzdělávacího standardu vysokoškolského vzdělávání ve vztahu k výcviku 44.04.01 Pedagogické vzdělávání (vysokoškolské magisterské vzdělání), ze dne 21. 11. 2014 (rusky).
174. Nařízení Ministerstva školství a vědy Ruské federace č. 1426/2015, o schválení federálního státního vzdělávacího standardu vysokoškolského vzdělávání ve vztahu k výcviku 44.03.01 Pedagogické vzdělávání (vysokoškolské bakalářské vzdělání), ze dne 4. 12. 2015 (rusky).
175. Nařízení Ministerstva školství a vědy Ruské federace č. 121/2018, o schválení federálního státního vzdělávacího standardu vysokoškolského vzdělávání – bakalářské ve vztahu k výcviku 44.03.01 Pedagogické vzdělávání, ze dne 22. 2. 2018 (účinnost od 31. 12. 2018). [online] [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <http://fgosvo.ru/news/21/3576>
176. Nařízení Ministerstva školství a vědy Ruské federace č. 126/2018, o schválení federálního státního vzdělávacího standardu vysokoškolského vzdělávání – magisterské ve vztahu k výcviku 44.04.01 Pedagogické vzdělávání, ze dne 22. 2. 2018 (účinnost od 31. 12. 2018) (rusky).
177. Nařízení prezidenta Běloruské republiky č. 1, o opatřeních k zlepšení společenské bezpečnosti a disciplíny, ze dne 11. 3. 2004. Minsk, Běloruská republika, 2004 (rusky).
178. Nejvyšší rada Ukrajiny (2013). Kodex civilní ochrany Ukrajiny. [online] [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:O2LMgHUZEb0J:https://kmdka.com/sites/default/files/files/kodeks_cyvilnogo_zahystu.docx+&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=firefox-b-d (ukrajinsky)
179. Newton, P., Bristoll, H. (2013). SWOT Analysis. [online] [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <http://www.free-management-ebooks.com/dldebk/dlst-swot.htm>
180. Nikonova, O. (2010). Воспитание патриотов: Осоавиахим и военная подготовка населения в уральской провинции (1927–1941 гг.). Москва: Новый хронограф, (rusky).

181. Nováková, D. (2013). *Kultúra v kontexte medzinárodných vzťahov*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov.
182. Novotný, O. J. (1927). Stát. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 4: sešit 8.
183. Obdržálek, Z., a kol. (1977). *Branná výchova ako súčasť komunistickej výchovy*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
184. OČMU (© 2019). *Ochrana človeka za mimořádných událostí*. [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <https://www.ocmu.cz/>
185. Österreichischer Zivilschutzverband Bundesverband (© 2019). *Zivilschutzverbände in Österreich Wien* [online] [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://zivilschutzverband.at/>
186. Passport to Trade 2.0 (© 2019). Austria (Rakousko). [online] [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://businessculture.org/cz/western-europe/austria/>
187. Pátek, F. (1936). Provádění výnosu o branné výchově. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 1(13): sešit 1.
188. Pátek, F. (1937a). Příprava protiletectké ochrany ve školách (ŠPO). Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 2(14): sešit 8.
189. Pátek, F. (1937b). Zákon o povinné branné výchově. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 2(14): sešit 7.
190. Pavličíková, H., Somr, M. (2016). Through wisdom to humaneness and democracy. Jan Amos Komenský and Tomáš Garrigue Masaryk. *Studies of the Theory of Education* 7/3(16): 27–36.
191. Pech, R. (1932). Naše obranné jednoty. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 9: sešit 7.
192. Pecháč, J. (1936). Dějepis a branná výchova. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 1(13): sešit 1.
193. Plícnarová, K. (2012). Vzdělávání dětí a mládeže v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události. *Ochrana & Bezpečnost* 1(4). [online] [cit. 2018-09-14]. Dostupné z: http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2012_D/2013_D_01_plincnerova.pdf. ISSN 1805-5656
194. Podíl HZS ČR při výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí na základních, středních a vyšších odborných školách (2018). MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Praha. [online] [cit. 2018-08-14]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/podpora-vyuky-ze-strany-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
195. POKOS (© 2014). Příprava obyvatelstva k obraně státu. [online] [cit. 2018-12-16]. Dostupné z <http://www.pokos.army.cz/pro-skoly-ucitele>
196. Polevoda, I. I., a kol. (2018). *Univerzita civilní ochrany. Stránky historie*. Minsk, Bělorusko: Univerzita civilní ochrany Ministerstva pro mimořádné události Běloruské republiky (bělorusky).
197. Polman, K. (1933). Výchova pro míra obranu. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 10: sešit 2.
198. Poslání České obce sokolské (2018). Česká obec sokolská. Praha. [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/obsah/5458/poslani-ceske-obce-sokolske>
199. Praha.eu (2017). Pražský radní podpořil téma bezpečnostní gramotnosti dětí. [online] [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: http://praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/prazsky_radni_podporil_tema_bezpecnostni.html
200. Propozice společného okresního kola mladých záchranářů civilní ochrany II. stupně základních škol a osmiletých gymnázií do kvarty včetně a CVČ okresů Žiar nad Hronom, Žarnovica, Banská Štiavnica. Okresný úrad Žiar nad Hronom, odbor krízového riadenia. Žiar nad Hronom, Slovenská republika, 2018. Schválené č. j. OU-ZH-OKR-2018/004180-2 ze dne 19. 3. 2018.
201. Provazníková, M. (1936). Výchova dívek k obraně státu. Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu 1(13): sešit 1.
202. Průcha, J. (2000). *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál.
203. Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
204. Předpis č. 71/1952 Sb., zákon o organizaci tělesné výchovy a sportu. In: *Sbírka zákonů republiky Československé*, částka 36.
205. PV ČSSR (1972). Směrnice pro činnost národních výborů při přípravách k obraně (1972). *Branná výchova*. Schváleno usnesením PV ČSSR ze dne 11. 5. 1972 č. 166, O směrnících pro činnost národních výborů na úseku obrany.
206. Rada obrany státu (1982). Směrnice o civilní obraně Československé socialistické republiky č. j. 020126/1-ROS-1982. Schválené Radou obrany státu dne 9. prosince 1982.
207. Rathauský, Z., a kol. (2008). *Co dělat... aneb Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí*. 2. vydání. Praha: Centrum pro bezpečný stát, o. s.
208. Redakce Časopisu pro občanskou nauku a výchovu (1935). Škola a branná výchova. Časopis pro občanskou nauku a výchovu 12: sešit 10.
209. Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.
210. Reitmayer, L. (1972). *Stručný nárys obecné teorie branné výchovy*. Praha: SPN.
211. Reitmayer, L. (1981). Úvod do studia obecné teorie branné výchovy. Praha: SPN.
212. Reitmayer, L. (1982). K otázce vzniku, vývoje a stavu školní branné výchovy. *Pedagogika. Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* 1: 35–58.
213. Reitmayer, L. (1985). *Teorie a praxe branné výchovy* Praha: Naše vojsko, n. p., svazek 5.
214. Ridl, L. (2013). Zamyšlení nad historií civilní obrany. *Zpravodaj Svazu civilní obrany ČR* 10.
215. Rothmore, P. Saniotis, A., Pisaniello, D. (2018). A multi-stakeholder perspective on the integration of safety in university nursing, education, and engineering curricula. *Int J Environ Res Public Health* 15(7): 1429. DOI: 10.3390/ijerph15071429.
216. Rublič, J. (1935). *Obrana národa a státu podle vzoru přírody*. Chrudim: Nakladatelství zahradnické literatury.
217. Sarsby, A. (2016). *SWOT Analysis: A guide to SWOT for business studies students*. United Kingdom: Spectaris Ltd.
218. *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR* (2015). Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 4. 2. 2015, k realizaci preventivněvýchovné činnosti u Hasičského záchranného sboru České republiky, částka č. 6/2015. [online] [cit. 2018-12-23]. Dostupné z: <http://metodika.cahd.cz/ostatni/SIAR%2015-06%20PVC%20u%20HZSCR.pdf>
219. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (2012). Statut odborných rad mládeže. 14. 6. 2012, Příbrav. [online] [cit. 2018-12-23]. Dostupné z: https://old.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1875:zapis-z-14-6-2012&catid=6:vykonny-vybor-sdruzeni-hasi-ech-moravy-a-slezska&Itemid=34
220. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (© 2014). *Vzdělávací systém dětí a mládeže SHČMS*. [online] [cit. 2018-12-23]. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=221>
221. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (2017a). *Stanovy Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska*. [online] [cit. 2018-12-23]. Dostupné z: <http://www.osh-opava.cz/www/data/documents/45/Stanovy-SH-CMS-2017.pdf>
222. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (2017b). *Statut odborných rad. Soubor předpisů 1/7. Schválen VV SHČMS dne 23. 3. 2017*. Praha. [online] [cit. 2018-12-23]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/images/Dokumenty/Vnitroorganizacni/Statut-odbornych-rad-2017-bez-mldce-istopis.pdf>
223. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (© 2019). *Vítáme vás*. [online] [cit. 2018-12-23]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/index.php>

-
224. Shewan, D. (2018). How to Do a SWOT Analysis for Your Small Business (with Examples). [online] [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <https://www.wordstream.com/blog/ws/2017/12/20/swot-analysis>
225. Scheinost, M., a kol. (1978). Branná výchova a kulturně výchovná činnost. Metodická příručka k branné výchově. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost.
226. Skautwiki (2017). Skautský slib. [online] [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: http://cs.scoutwiki.org/Skautsk%C3%BD_slib
227. Skedsmo, G., Huber, S. G. (2018). Reliability, validity and fairness – key issues in assessing the quality of teaching, instructional leadership and school practice. *Educational Assessment Evaluation and Accountability* 30(4): 343–346. DOI: 10.1007/s11092-018-9290-8.
228. Skořepa, M. (1933). Výchova pro stát. *Časopis pro občanskou nauku a výchovu* 10: sešit 4.
229. Skořepa, M. (1936). Ideologie učitelského povolání. Praha: DK.
230. Skutil, M., a kol. (2011). Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Praha: Portál.
231. SME.sk (2005). KOČaP – Kurz na ochranu člověka a přírody. [online] [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://mypoavazska.sme.sk/c/2396732/kocap-kurz-na-ochranu-cloveka-a-prirody.html>
232. Smékal, E., Ůlehla, F. (1930). Pracovní přírodopis. Branná výchova v přírodopisu. Učební příručka pro učitele a žáky národních škol. Brno: Vydavatelství odbor Ústředního spolku jednot učitelů.
233. Soukup, F. A. (1932). Školní výchovu k brannosti národa. Studie pedagogicko-didaktická. Praha: Svaz československého důstojnictva.
234. Svazarm (1984). Co má vědět každý občan o civilní obraně. Ústřední výbor Svazarmu – oddělení branné přípravy a přípravy k civilní obraně. Praha: Svazarm.
235. Svazarm (1987). Co má vědět a umět každý občan. Ústřední výbor Svazarmu – oddělení branné přípravy. Vydání 2. Praha: Svazarm.
236. Šiman, J. (2016a). Optimalizace výuky problematik „bezpečnosti“ v pravidelném vzdělávání. *Časopis 112 – Odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva* 15(3). Číslo 3. [online] [cit. 2019-2-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xv-cislo-3-2016.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>
237. Šiman, J. (2016b). Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí – čtyřleté gymnaziální vzdělávání. [online] [cit. 2019-2-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/1280-16-pdf.aspx>
238. Šmejkal, O. (2013). Otavský Plamínek – projekt (spolu)práce s dětmi. *Časopis 112 – Odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva* 12(3): 30–31. [online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/archiv-casopisu-112-doplnen-o-pdf.aspx>
239. Štátny pedagogický ústav (© 2017). Štátny vzdelávací program. Nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy. [online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/svp_nsv_6_2_2015.pdf
240. Štátny vzdelávací program (2009). Ochrana života a zdravia (Prierezová téma). Príloha ISCED 2. [online] [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/statny-vzdelavaci-program/ochrana_zivota_a_zdravia_isced2.doc.pdf
241. Štátny vzdelávací program (2015). Primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy. [online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/svp_pv_2015.pdf
242. Štěrba, J., Abrahám, F., Horáček, E. (1985). Branná výchova a obrana socialistického státu. Olomouc: Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci.
243. Štorch, E. (1929). Dětská farma. Eubiotická reforma školy. Praha: Dědictví Komenského.
244. Švarcová, I. (2005). Základy pedagogiky. Praha: vydavatelství VŠCHT.
245. Švehlová, Bullová, V. (2018a). Koncepce prevence kriminality Jihočeského kraje na období 2018–2020. [online] [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:oeBg0al_BXsJ:https://www.kraj-jihocesky.cz/ku_file/167000/0+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=firefox-b-d
246. Švehlová, Bullová, V. (2018b). Oblast prevence kriminality. Koncepce prevence kriminality Jihočeského kraje na období 2018–2020. [online] [cit. 2019-07-05]. Dostupné z: <https://www.kraj-jihocesky.cz/krajsky-urad/odbor-socialnich-veci#prevence-kriminality>
247. Trnka, F. (1936). Výchova k brannosti na školách středních a učitelských ústavech. *Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu* 1(13): sešit 4.
248. Učební plán studijního předmětu Bezpečnost společnosti (2011). Taraklija, Moldavská republika: Taraklijská státní univerzita Grigorie Camjalaka. Interní dokument (moldavsky).
249. Učební plán studijního předmětu Civilní ochrana (2012). Kišiněv, Moldavská republika: Státní univerzita tělovýchovy a sportu. Interní dokument (moldavsky).
250. Usnesení kabinetu ministrů Ukrajiny č. 24/2004, o státním standardu základního a úplného středního vzdělání, ze dne 14. 1. 2004. [online] [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2452/ (ukrajinsky)
251. Usnesení kabinetu ministrů Ukrajiny č. 462/2011, o schválení státního standardu primárního všeobecného vzdělávání, ze dne 20. 4. 2011. [online] [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-cerednya/serednya/derzh-standart/derj_standart_pochatk_new.doc (ukrajinsky)
252. Usnesení kabinetu ministrů Ukrajiny č. 444/2013, o postupu přípravy obyvatelstva na mimořádné události, ze dne 26. 6. 2013. [online] [cit. 2018-10-05]. Dostupné z: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF/paran9#n9> (ukrajinsky)
253. Usnesení kabinetu ministrů Ukrajiny č. 87/2018, o schválení státní úrovně základního vzdělávání, ze dne 21. 2. 2018. [online] [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> (ukrajinsky)
254. Usnesení Ministerstva vzdělávání Běloruské republiky č. 123/2017, o schválení typových programů doplňkového vzdělávání dětí a mládeže (Typový program doplňkového vzdělávání dětí a mládeže, vojensko-vlastenecký profil), ze dne 6. 9. 2017, Minsk, Běloruská republika (bělorusky).
255. Usnesení Ministerstva vzdělávání Běloruské republiky č. 91/2017, o schválení vzdělávacích programů učebních předmětů pro V.–VII. třídy uskutečňující vzdělávací programy ustanoveného obecného středního vzdělávání, ze dne 27. 7. 2017. Minsk, Běloruská republika (bělorusky).
256. Usnesení předsednictva ÚV KSČ ze dne 26. 7. 1966 o hlavních směrech ideologické a výchovné činnosti strany a státu na úseku obrany socialistické vlasti. Převzato z REITMAYER, L., 1985.
257. Usnesení rady ministrů Běloruské republiky č. 495/2001, o státním systému varování a řešení mimořádných událostí republiky (Základní směr činnosti některých republikových orgánů a dalších státních organizací podřízených vládě Běloruské republiky, Běloruský jednotný pojišťovací národní podnik „Bělostrach“ na ochranu obyvatelstva a území před mimořádnými událostmi přírodního a technologického charakteru), ze dne 10. 4. 2001, Minsk, Běloruská republika (bělorusky).
258. Usnesení strany a vlády o opatřeních k rozvoji tělesné výchovy a sportu – zákon o organizaci tělesné výchovy a sportu (1952). Praha: Sokolské nakladatelství.

259. Usnesení vlády České republiky č. 174, 212/17, Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu, ze dne 8. 3. 2017. [online] [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIAAKEDW3X1>
260. Usnesení vlády České republiky č. 549, o Zprávě o plnění úkolů vyplývajících z Národního akčního plánu prevence dětských úrazů na léta 2007–2017 za období let 2007–2009 a návrhu úkolů na nejbližší další období, ze dne 28. července 2010. [online] [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN97BR9797>
261. Usnesení vlády České republiky č. 66, o Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016–2020, ze dne 25. ledna 2016. [online] [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRAA6LG4QED>
262. Usnesení vlády České republiky č. 705, k Akčnímu plán prevence kriminality na léta 2016 až 2020, ze dne 27. 7. 2016. [online] [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/2016-akcni-plan-pk-usneseni.pdf
263. Usnesení vlády České republiky č. 734, k začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult, ze dne 5. 10. 2011. [online] [cit. 2018-10-07]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN97BUN7FT>
264. Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky. In: Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, částka 52/1948.
265. Ústavní zákon č. 10/1969 Sb., o Radě obrany státu. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 4.
266. Ustawa (1982). Karta Nauczyciela i zmiana niektórych praw. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=2>
267. Ustawa (2006). o Państwowym Ratownictwie Medycznym i zmiana niektórych praw. [online] [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20061911410/T/D20061410L.pdf>
268. Vališová, A. (2016). Authority in education – free association with authoritativeness. *Littera Scripta* 9(1): 154–161.
269. Valla, B. (1937). Přípravy na další činnost v branné výchově. *Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu* 2(14): sešit 5.
270. Vaněk, J. (1937). Mravní stránka v branné výchově. *Věstník pedagogický* 15/1937.
271. Viceník, J. (2000). Úvod do problematiky metodologie vied (I). *Organon F* 7(1): 78–89.
272. Vládní nařízení č. 109/1938 Sb. z. a n., jímž se vydávají všeobecná prováděcí ustanovení k zákonu o branné výchově. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 37/1938.
273. Vládní nařízení č. 308/1942 Sb. z. a n., o změnách organizace školské správy. In: Sbírka zákonů protektorátu Čech a Moravy, 1942. In: Sbírka zákonů a nařízení protektorátu Čechy a Morava.
274. Vládní návrh zákona 73/1973 Sb., o branné výchově. [online] [cit. 2018-05-30]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1971fs/tisky/t0035_01.htm
275. Votava, K. (1936). Výchova k brannosti v hodinách české literatury. *Časopis pro občanskou nauku a brannou výchovu* 1(13): sešit 8.
276. Vyhláška č. 281/2001 Sb., MŠMT, kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: Sbírka zákonů České republiky, částka 106/2001.
277. Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 303/1996 Z. z., na zabezpečovanie prípravy na civilnú ochranu. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, částka 104, s. 1946–1952.
278. Výzkumný ústav firemního vzdělávání (© 2019). Rakouský vzdělávací systém [online] [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <http://files.buildinfo.cz/200000233-2ed6b2fd0d/Rakousky%20vzdelavaci%20system.pdf>
279. Wurmová, J. (1924). Ku dni 15. listopadu. *Časopis pro občanskou nauku a výchovu* 1: sešit 9.
280. Záchraný kruh (© 2019). O nás. [online] [cit. 2018-12-25]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>
281. Zákon č. 2/1918 Sb. z. a n., jímž se zřizují nejvyšší Správní úřady ve státě československém. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 1/1918.
282. Zákon č. 67/1919 Sb. z. a n., o organizaci lidových kursů občanské výchovy. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 15/1919.
283. Zákon č. 292/1920 Sb. z. a n., jímž se upravuje správa školství. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 54/1920.
284. Zákon č. 226/1922 Sb. z. a n., jímž se mění a doplňují zákony o školách obecných a občanských. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 80/1922.
285. Zákon č. 82/1935 Sb. z. a n., o ochraně a obraně proti leteckým útokům. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 28/1935.
286. Zákon č. 72/1936 Sb. z. a n., o zproštění povinnosti chodit do veřejné školy obecné nebo měšťanské. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 19.
287. Zákon č. 184/1937 Sb. z. a n., o branné výchově. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 15/1937.
288. Zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, částka 38/1948.
289. Zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově. In: Sbírka zákonů republiky Československé, částka 47.
290. Zákon č. 87/1952 Sb., o reorganizaci branné výchovy. In: Sbírka zákonů republiky Československé, částka 39.
291. Zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy. In: Sbírka zákonů republiky Československé, částka 36/1956.
292. Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky. In: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, částka 18/1961.
293. Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 1/1969.
294. Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově. In: Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, částka 21.
295. Zákon č. 217/1991 Sb., o zrušení zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 17/1976 Sb. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 44/1991.
296. Zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém kříži. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 30/1992.
297. Zákon č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se provádějí další opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 7/1993.
298. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: Sbírka zákonů České republiky, částka 39/1998.
299. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 76/1999.

-
300. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). In: Sbírka zákonů České republiky, částka 38/2000.
301. Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 98/2000.
302. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 73/2000.
303. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) In: Sbírka zákonů České republiky, částka 190/2004.
304. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 91/2008.
305. Zákon Běloruské republiky č. 2403-XII/1993, o požární bezpečnosti, ze dne 15. června 1993, Minsk, Běloruská republika, 1993 (bělorusky).
306. Zákon Běloruské republiky č. 141-3/1998, o ochraně obyvatelstva a území před mimořádnými událostmi přírodního a technologického charakteru, ze dne 5. května 1998, Minsk, Běloruská republika, 1998 (bělorusky).
307. Zákon Běloruské republiky č. 183-3/2006, o civilní obraně, ze dne 27. listopadu 2006. Minsk, Bělorusko, 2006 (bělorusky).
308. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvatelstva. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, částka 11, s. 247–255.
309. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 245/2008 Z. z., o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, částka 96/2008.
310. Zákon Ukrajiny č. 2145-VIII/2017, o vzdelávaní, ze dne 5. září 2017. [online] [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2145-19> (ukrajinsky)
311. Zaplatynskiy, V. M. (2014). Analýza vzdělávání žáků a studentů v otázkách bezpečnosti, zdraví a civilní ochrany na Ukrajině a její změny v souvislosti s výskytem vojenských hrozeb. Věda a vzdělávání. In: Pedagogika a psychologie (Педагогіка і психологія) 7, Oděsa, Ukrajina: ISSN 2311-8467.
312. Zaplatynskiy, V. M. (2016). Charakteristika kurzu civilní ochrana s ohledem na nebezpečí vojenského charakteru In: Zborník vedeckých a odborných prác. Liptovský Mikuláš, Slovensko: Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, s. 293–315.
313. Zaplatynskiy, V. M. (2018). Analysis of training on general issues of security and basics of health in the education system of Ukraine. In: Kavan, Š. (Ed.). International Colloquium Safe Society 2018. Conference proceeding. České Budějovice: College of European and Regional Studies Czech Republic, s. 106–113.
314. Zaplatynskiy, V., Lasicová, J. (2012). Systém vzdelávania o bezpečnosti Prípadová štúdia Ukrajina. In: Zborník príspevkov z V. medzinarodnej vedeckej konferencie „Bezpečnostne forum 2012“. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinarodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 1. zväzok, s. 138–147.
315. Zatočil, G. (1937). Státní škola civilní protiletecké ochrany v Hradci Králové. Obrana obyvatelstva. Ústřední orgán pro obranu a ochranu obyvatelstva proti leteckým útokům, ročník 3. Praha: VOK.
316. Zborník Branná výchova a jej ďalší rozvoj (1988). Branná výchova a jej ďalší rozvoj po XVII. zjazde KSČ a zjazde KSS v resorte školstva. Aktuálne úlohy školskej brannej výchovy. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
317. Zelinger, J. (1936). Skauti při cvičení CPO. Obrana obyvatelstva. Ústřední orgán pro obranu a ochranu obyvatelstva proti leteckým útokům, ročník 2. Praha: VOK.
318. Znamínko, J. (1967). Branné hry a soutěže: Pomůcka pro tělesnou a brannou přípravu. Praha: Naše vojsko.
319. Žáček, R. (1953). Branná výchova. Skripta pro posluchače tělesné výchovy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
320. Žižka, J., Žlábek, J. (1989). Od pódia ke Strahovu. Praha: Olympia.